

A romániai magyar kisebbségi helységnév a nyelvi tervezés érdeklődési körében

1. A romániai magyar kisebbségi helységnév. A romániai magyar hivatalos helységnév jellegzetes kisebbségi név (nom minoritaire), amelyet a nemzetközi terminológia egy adott kisebbségi nyelv helyneveként határoz meg: „toponyme → dans une langue minoritaire” (GTSGN. 2002/222: 52, a kiemelést elhagyva – Cs. M.). A kisebbségi név közép-kelet-európai változatát testesíti meg, amely a 20. század elején tűnt fel az anyaországgal rendelkező romániai magyar kisebbség nem hivatalos nyelvének, nyelvhasználatának az elemeként. Előzménye a rendszeres magyar helységnévadás első korszakának (1898–1912) helységnévrendezése által megalapozott hivatalos magyar helységnév, amelynek történetében az 1920-as fordulópont sajátos szétfejlődési tendenciákat eredményezett. Ezek elsősorban tanúbizonyságainak egyike a változásérzékeny közigazgatási névfajta romániai státuszvesztése, kisebbségi névvé való átminősülése. A romániai státusztervezési döntések értelmében hivatalos névi sajátosságai (l. MEZŐ 1982: 42) viszonylag rövid idő alatt háttérbe szorultak: kikerült a hatóság hatásköréből, funkcióköre, használati területe leszűkült, veszített normatív jellegéből. Kisebbségi körülmények meghatározta, több szakaszra tagolódó (1919–1939, 1939–1944, 1944–1989, 1989–) fejlődéstörténetének meghatározó mozzanatai jól ismertek a szociolingvisztika, illetve a nyelvi tervezés szakirodalmából, rendszeres feltárásuk azonban még várat magára (l. KISS 1994: 67–68; MURÁDIN 2003: 7–11, 18–20; SZABÓMIHÁLY 2007: 363–365).

2. A romániai magyar kisebbségi helységnév a nyelvi tervezés érdeklődési körében. A státuszvesztett romániai magyar kisebbségi helységnév, amely fejlődéstörténetének első és harmadik korszakában kiszorult a standardizálás hatóköréből, az 1989–1990-es európai, illetve romániai változásoknak köszönhetően visszakerülhetett a nyelvi tervezés jogkörébe, tekintettel arra, hogy „társadalmi változások idején mindig élesebben vetődik fel a helységnevek módosításának, használatának a kérdése is” (HOFFMANN 2003: 221). Az újabb romániai nyelvjogi helyzet lehetővé tette a romániai magyar kisebbségi helységnév státusz- és korpusztervezési stratégiáinak a megalapozását, amelyekkel ha nem is nyerhette vissza hivatalos státusát, használati területe, funkcióköre bővült, és állományának fejlesztése is kezdetét vehette.

2.1. Státusztervezési tendenciák. A rendszerváltás utáni Románia többnemzetiségű nemzetállamként igyekszik integrálódni a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget támogató új Európába, amely sajátos kisebbségi jogvédelmi rendszerével a hagyományos nemzetállam reformjára törekszik a multinacionális állam modelljének megvalósítása érdekében. Mindennek az a felismerés áll a háttérben, hogy a térség etnikai sokszínűsége állandó, államainak politikai megszervezése változó tényezőt képvisel, a változó tényezőt pedig az állandó tényező valós igényeihez kell igazítani lehetséges konfliktusai elkerülése érdekében. Az Európai Unió kisebbségi jogvédelmi rendszerének

kisebbségi vagy regionális nyelveket támogató nyelvpolitikája sajátos védelmet igyekszik nyújtani a kisebbségi nyelvhasználatnak, tekintettel arra, hogy a magán- és közéletbeli aktív nyelvhasználatban látja a kisebbségi nyelvek jövőjét.

A kisebbségi nyelvhasználat kiemelt pozíciójú részlegei között a kisebbségi helységnevéhasználat is ott szerepel, annak bizonyítékaként, hogy a kisebbségi helységnév a kisebbség etnikai identitásának egyik központi szimbóluma (különösen a történelmi kisebbségek esetében), és mint ilyen a nemzetállam hagyományos modelljében feltétlenül nemzetközi jogvédelemre szorul. A kisebbségi helységnevéhasználat jogvédelmét több nemzetközi dokumentum is rögzíti. Ezek között mindenekelőtt az Európa Tanács regionális nemzetközi szervezetének nemzetközi egyezménye, a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája (1992; a továbbiakban: Karta) emelhető ki, amely az Európában beszélt kisebbségi nyelveket támogatja. A közélet hét területéhez kapcsolja a regionális vagy kisebbségi nyelv használati jogát, amelyek között az államigazgatás is ott szerepel. A III. rész 10. cikk 2. bekezdésének rendelkezései a regionális vagy kisebbségi nyelvek regionális vagy helyi közigazgatásbeli használatát szorgalmazzák, amennyiben az adott helyi és regionális hatóságok területein a regionális vagy kisebbségi nyelvek használóinak száma azt indokolja. A regionális vagy kisebbségi nyelvek Karta által kijelölt közigazgatásbeli területei között a helynévéhasználat is ott szerepel. A g) pont értelmében a regionális vagy helyi közigazgatási hatóságoknak támogatniuk kell „a helyneveknél a regionális vagy kisebbségi nyelveken hagyományos és helyes formák használatát vagy elfogadását, ha szükséges a hivatalos nyelv(ek) szerinti elnevezésekkel együtt használva” (I. Karta). A Karta korlátozott kisebbségi helynévéhasználati engedménye az általános értelemben vett kisebbségi helynévre vonatkozik, eltekintve a *helynév* fogalmának kisebbségi nyelvekre is jellemző differenciált jellegétől. A Karta sajátos feltételekhez kötött kisebbségi helynévéhasználati engedménye a névfajta politikai dimenziójának a jellegzetes vetülete, amelynek fontos meghatározója a kisebbségi értékek tiszteltetésének, megőrzésének, valamint a multikulturalitásnak az elve.

Az Európa Tanács másik alapvető fontosságú kisebbségvédelmi dokumentuma, a Keretegyezmény a Nemzeti Kisebbségek Védelméről (1994; a továbbiakban: Keretegyezmény) továbbviszi a Kartának a kisebbségi helynévéhasználati jogra vonatkozó előírását. II. fejezete 11. cikkének 3. bekezdésében azonban már névfajta szerint taglalja a Karta kifejtette általános helynévéhasználati jogot, pontosabban hagyományos helymegnevezések, utcanévek és egyéb földrajzi megnevezések használati jogaként értelmezi azt: „Olyan körzetekben, amelyek hagyományosan nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által jelentős számban lakottak, a Felek törekedni fognak arra, hogy jogrendszerük keretében, beleértve, ahol helyénvaló[,] a más Államokkal való megállapodásokat, és figyelembe véve sajátos körülményeiket, a hagyományos helységneveket, utcanéveket és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelöléseket a kisebbség nyelvén is kiírják, ha megfelelő igény van ilyen jelzésekre” (I. Keretegyezmény). Az egyezmény, amelynek célja a nemzeti kisebbségek fennmaradásának a támogatása, a helynévéhasználati jog előírásával voltaképpen a kisebbségi kultúra, a kisebbségi identitás megtartásához, fejlesztéséhez igyekszik feltételeket biztosítani.

Az Európa Tanács nemzetközi kisebbségvédelmi dokumentumai mellett A Nyelvi Jogok Világkonferenciája által 1996. június 6-án, Barcelonában elfogadott ENSZ-dokumentum, A Nyelvi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (a továbbiakban: Nyilatkozat) tovább részletezi a nyelvi jogok tartalmát, védelmi mechanizmusait egyaránt. Az Átfogó

nyelvi rendszer: Közigazgatás és hivatalos testületek II. cím alatti, tulajdonnevekkel foglalkozó III. szakasza a nyelvi közösségek kiemelt nyelvi jogaként tárgyalja a tulajdonnév-, illetve a helynévhasználati jogot. A szakasz 31. cikke leszögezi, hogy „minden nyelvi közösségnek joga van, hogy megőrizze és használja saját tulajdonnév-rendszerét minden szférában és minden alkalommal” (1. Nyilatkozat). A helynevekre vonatkozó 32. cikk 1. bekezdése hangsúlyozza a nyelvi közösségek minden beszédhelyzetre kiterjedő anyanyelvi helységnév-használati jogát: „Minden nyelvi közösségnek joga van a helységneveket a területre jellemző nyelven használni mind szóban, mind írásban, a magán-, a nyilvános és a hivatalos szférában is” (1. Nyilatkozat), 2. bekezdése pedig kiemeli a helységnév jog elidegeníthetetlen mivoltát is: „Minden nyelvi közösségnek joga van eredeti helységneveit meghonosítani, megőrizni és módosítani. Ilyen helységneveket nem lehet önkényesen eltörölni, elferdíteni, átalakítani, sem helyettesíteni, bármilyen változások történnek a politikai helyzetben vagy bármilyen más típusú változás következik be.” (L. Nyilatkozat.) A dokumentum a világszervezet álláspontja értelmében a nyelvek egyenlőségét hangsúlyozza, a helynévhasználati jogot pedig minden nyelvi közösség jogaként értelmezi.

A helynévhasználati jog fontosságát a világ legnagyobb biztonsági szervezetének, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetnek A Nemzeti Kisebbségek Nyelvi Jogairól Szóló Osloi Ajánlások (1998; a továbbiakban: Ajánlások) című dokumentuma is hangsúlyozza, amely a kisebbségi nyelvi jogok között elsőként a névhasználat jogát vizsgálja át. Névhasználat című részének 3. bekezdésében konkrét tapasztalatok alapján egészíti ki és fejleszti tovább a helynévhasználat jogát, a következőkben jelölve ki annak megvalósítási körét: „Azokon a területeken, ahol jelentős számban élnek nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek, és ahol erre megfelelő igény mutatkozik, a közigazgatási hatóságoknak biztosítaniuk kell a települések elnevezésének, az utcanevének és más közérdekű topográfiai jelzéseknek a kisebbségi nyelven történő feltüntetését is” (Ajánlások 5). A helynévhasználati joghoz fűzött azon értelmező megjegyzés szerint, amely figyelembe veszi a Keretegyezmény ide vonatkozó előírását is, „amennyiben az említett történelmi elnevezések érvényességét nem ismerik el, úgy ez a történelem megváltoztatására irányuló, vagy a kisebbségeket asszimiláló kísérletnek minősül, mely komolyan veszélyezteti a kisebbségekhez tartozó személyek önazonosságát” (Ajánlások 16). Az erőteljes felhanggal fogalmazó dokumentum értelmében a kisebbségi helynév szabad használatának a joga a kisebbségi közösség önazonosságának az egyik biztosítója, ugyanakkor a kisebbségi közösség tagjai számára a társadalomba való teljes és egyenlő tagként való integrálódás fontos tényezője is, a kisebbségi helynévhasználat jogának korlátozása pedig konfliktushelyzetet teremtő faktorrá válhat.

Az Európai Unióhoz 2007-ben csatlakozott Romániában a sajátos nyelvjogi helyzet értelmében „a hivatalos nyelv (államnyelv) fogalmát az alkotmány rögzíti, s kizárólag a többségi nemzet nyelvére érvényes” (SZARKA 2003: 20). A többnemzetiségű ország a Keretegyezményt 1995-ben, a Kartát pedig 2007-ben ratifikálta, és 1996-tól foglalkozik a kisebbségi nyelvek státusztervezési kérdéseivel, de jellegzetes „alkalmazkodó nyelvpolitikát” képviselve csak korlátozott integrációt engedélyez azok számára, nem emeli őket hivatalos nyelvi státusba. A kisebbségi helynévhasználat jogával a 2001. évi 215. számú helyi közigazgatási törvény (a továbbiakban: Törvény) foglalkozik, amely a kisebbségi nyelvek közigazgatásbeli használatát a területiség elve alapján szabályozza, mennyiségi kritériumok figyelembevételével: azokban a helyi közigazgatási egységekben, amelyekben

a nyelvi kisebbség számaránya eléri vagy meghaladja a 20%-ot, hivatalos nyelvi funkciókat rendel a kisebbségi nyelvhez. Ilyen például a kisebbségi helységnevekhez is társítható köztájékoztatási funkció, amelynek alapján a helyi közigazgatási hatóságoknak biztosítaniuk kell a fennhatóságuk alá tartozó helységek kisebbségi nyelven való feliratozását is. A IV. fejezet 2. cikkelyének 90. szakasza foglalkozik a 20%-on felüli nemzeti kisebbségek lakta települések nevének az illető nemzeti kisebbségek nyelvén való feliratozását érintő kérdésekkel. A 4. bekezdés értelmében „a helyi közigazgatási hatóságoknak biztosítaniuk kell a helységek és a fennhatóságuk alatt levő közintézmények nevének, valamint a közérdekű hirdetéseknek az illető kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén való feliratozását[,] illetve kifüggesztését is” (Törvény 19).

A törvény által megszabott kisebbségi helységnév-használati jog területileg és funkcionálisan korlátozott hivatalos névhasználati jog, hasonlóképpen a kisebbségi nyelv többi hivatalos nyelvhasználati jogához: „Azokban a közigazgatási egységekben, ahol egy adott nyelvi kisebbség részaránya eléri vagy meghaladja a 20 százalékot, a kisebbségi nyelv *korlátozott hivatalos státuszt* kap. E státusz általában azt jelenti, hogy egy nyelv a hivatalos nyelvhez hasonló funkciókkal bír. A korlátozás az itt tárgyalt törvény értelmében két szinten érvényesül: 1.) csak azon helyi (községi, városi, megyei jogú városi) és megyei közigazgatási egységekben érvényes ez a hivatalos státusz, ahol a nyelvi kisebbség részaránya meghaladja a 20 százalékos küszöböt; 2.) a kisebbségi nyelv hivatalos státusza nem terjed ki a hivatalos nyelv összes funkciójára.” (HORVÁTH 2009: 8.)

A kisebbségi nyelvek státustervezése meghatározott funkciókat ír elő a kisebbségi nyelvek számára, a kisebbségi magyar helységnév számára is. Ezek a funkciók azonban korpusztervezési stratégiát is megkövetelnek a koherens nyelvi tervezés szellemében. A romániai magyar kisebbségi helységnév új hivatalos funkciója, ha korlátozott funkcióként is, de állományfejlesztést, kodifikációt követel, hiszen azt csak egy egységes, normatív névfajta láthatja el egyértelműen. A romániai magyar kisebbségi helységnév pillanatnyi állapotában nem felel meg maradéktalanul az egységesség elvének, tekintettel arra, hogy közel száz éves jogfosztottsága kizárta a mindenkori kodifikáció hatásköréből.

2.2. Korpusztervezési tendenciák. Az európai integrációnak, a státustervezési törekvéseknek köszönhetően a szétfejlődött magyar kisebbségi helységnévállomány fejlesztésének a szükségszerűsége egyre sürgetőbb kérdéssé vált. A névfajta kodifikációja egyike a külső régiókbeli magyar nyelvváltozatok kodifikációs kérdéseinek, amelyek „körültekintő tervezést igényelnek. Ezeket a feladatokat természetesen lehetetlen sikeresen megoldani alapos nyelvészeti és átfogó társadalomtudományi ismeretek nélkül”. (SÁNDOR 2006: 991.) A kisebbségi helységnév kodifikációja a kisebbségi státusból következően nagyon összetett feladatnak bizonyul, amely az eddigi többsikű munkálatok tanúsága alapján szakszerű, névtani megalapozottságú és hangsúlyozott interdiszciplináris módszertanon alapuló, hosszú távú tervezést igényel. A kisebbségi helységnév kodifikációjának a nyitányát az alkalmazott helynévkutatás nagyszabású történeti helységnévszótárai képviselik, a további kodifikációs munkálatokat pedig a határon túli státus- és korpusztervezési törekvések szabják meg.

2.2.1. A romániai magyar kisebbségi helységnévre irányuló kodifikáció követi a kisebbségi helységnév kodifikációs munkálatainak előbbiekben jelzett szakaszait. Kezdeti a névfajta szétfejlődött állományának alkalmazott helynévkutatás-beli feltárásához

vezetnek vissza. A külső régiók, illetve a Kárpát-medence helynévi állományát anyaországi helységnévszótárak egész sora (SEBŐK 1990, 1997; LELKES 1992, 1998², 2011³; BENCSIK 1997; HAJDÚ–MOHAROS 2000) igyekszik feltárni annak történeti változásával együtt, s ezekhez erdélyi kiadványok is csatlakoznak (SZABÓ M. A. – SZABÓ M. E. 1992, 2003²). A történeti helységnévszótár műfaját képviselő lexikográfiai munkák, amelyek magukat hol egyszerűen csak helységnévszótárnak, hol pedig helységnév-azonosító szótárnak nevezik, az erdélyi helységnévállomány mindenkori forrásmunkái, amelyek fontos információkat nyújtanak a különböző helységnévvizsgálatok számára, közöttük a nyelvi tervezés, a helységnév kodifikációja számára is, de az interdiszciplináris kutatások és az érdeklődő nagyközönség számára is. A szakirodalom véleménye szerint „a kodifikációt nem oldották ugyan meg, de a gyakorlatban hasznosnak bizonyultak” (PÉNTEK 2002: 23; l. még HOFFMANN 2003: 222).

2.2.2. A romániai kisebbségi helységnév hivatalos használatát megszabó törvénykezés nemcsak státus-, hanem korpusztervezési feladatokat is megszab a névfajta kapcsán. A korpusztervezési feladatokról, illetve munkálatokról a 2001. évi 1206. számú kormányhatározat¹ tanúskodik, amelynek Egyes helységneveknek a nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgárok anyanyelven történő feliratozása című, megyék szerinti 1/1–1/23 számú mellékletei teszik közzé azokat a településneveket, amelyek kisebbségi nyelven, így többek között magyar nyelven is feliratozhatók. A megyék szerinti helységnévlisták élén azoknak a területi közigazgatási egységeknek (községeknek, városoknak, municípiumoknak) a hivatalos román megnevezése áll, amelyeket kisebbségi nyelven is elláthatnak feliratokkal, illetve amelyeket ilyen települések alkotnak. A területi közigazgatási egység megnevezését mindenekelőtt az azt alkotó település, illetve települések ugyancsak hivatalos román neve(i) követi(k), a kisebbségi helységnevek pedig csak ezek után következnek. A megyei névlisták a területi közigazgatási egységek fontossági sorrendje szerinti elrendezést követik. Így például Kolozs megye 1/9. számú melléklete élén Kolozsvár adatai sorakoznak (14–15): I. a területi-közigazgatási egység: 1. *Cluj-Napoca* (municípium); II. a komponens helység: 1.1. *Cluj-Napoca* (municípiumközpont); III. a komponens helység anyanyelvű feliratozásának módja: 1.1.a. *Kolozsvár*. A szóban forgó melléklet a megye *Türe* nevű települését pedig a következőképpen mutatja be: I. a területi közigazgatási egység: 23. *Gârbău* (község); II. a komponens helység(ek): 23.1. *Turea* (községközpont), 23.2. *Viștea* (komponens falu); III. a komponens helység(ek) anyanyelvű feliratozásának módja: 23.1.a. *Türe*, 23.2.a. *Magyarvista*.

A 2001/1206. kh. mellékleteiben közzétett magyar településnevek kodifikációs munkálataiban kolozsvári nyelvészek is részt vettek (l. PÉNTEK–BENŐ 2005: 110), az anyaországi Földrajzinév-bizottság pedig 2002. május 6-i ülésén áttekintette és véleményezte annak eredményét (Állásfoglalás). A szaktestület véleményezése elismeri a romániai magyar kisebbségi helységnév kodifikálására törekvő munkálatokat, ugyanakkor a nyelvi egység elvének alapján a névjegyzék több szempontú módosítását is javasolja, leszögezve, hogy: „a névjegyzék körültekintő és megfontolt felülvizsgálatához a következő

¹ 1206/2001. Határozat szabályok jóváhagyásáról a 215/2001. számú helyi közigazgatási törvényben foglalt, a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgároknak a helyi közigazgatásban való anyanyelv-használati joggal kapcsolatos előírások alkalmazására. *Románia Hivatalos Közlönye*, I. rész. 274: 5–38.

kérdésekben lenne szükség egységes módszerek testületi elfogadására: a helységnévtári előzmények, más írásos előzmények, a helyi használat szerepe, a magyar nyelv mai helyesírásának következetes alkalmazása, törzskönyvezési és azóta is élő hagyományok továbbvitele (pl. azonos nevek esetében, megkülönböztető előtagok alkalmazásában)” (PÉNTEK–BENŐ 2005: 200). Mindezek mellett a romániai magyar írott nyelvi helységnévhasználat egységesítése érdekében szorgalmazza a módosított névjegyzék közzétételét is.

A jól meghatározott szempontok szerint felülvizsgált helységnevek a 2001/1206. kh. különböző mellékleteinek (1/2., 1/4., 1/5., 1/7–1/13., 1/15–1/22. sz.) magyar megnevezései, amelyeknek az újonnan megállapított formáit egy következő jogszabály, az 1415/2002. számú kormányhatározat² teszi közzé a Földrajzinév-bizottság jelezte hiányosságok pótlásával együtt az 1/2., 1/4., 1/5., 1/7–1/13., 1/15–1/22. sz. hasonló mellékleteiben. Az átdolgozott, újraközölt mellékletek magyar helységnevei a 2001/1206. kh. átdolgozásra nem szorult mellékleteinek a magyar névanyagával együtt alkotják a feliratozásra jogosult romániai magyar kisebbségi helységnevek állományát, amely azonban újabb változatában sem felel meg az egységes, standard névállomány követelményeinek. Hivatalos használatra előírt helységnevei között a standard névalakok mellett helyesírási, szerkezeti, jelentéstani szempontból kifogásolható névformák is előfordulnak, következésképpen a romániai magyar kisebbségi helységnévállomány hivatalos feliratozásra jogosult rétege feltétlenül továbbfejlesztésre szorul, különös tekintettel a nemzetközi és regionális, valamint a magyar földrajzinév-egységesítési törekvések követelményeire (vö. BÖLCSKEI 2012). Ezek értelmében a romániai magyar standardizációnak ki kell terjednie a romániai magyar kisebbségi helységnévállomány feliratozásra nem jogosult rétegére is a névfajta mielőbbi európai, nemzetközi integrációja érdekében.

2.2.3. A romániai magyar kisebbségi helységnévre irányuló kodifikációs törekvések között fontos, sajátos vállalkozásként emelhető ki a moldvai magyar helységnevek standardizálása, kodifikálása is, amellyel az alkalmazott helynévkutatáshoz (l. LELKES 1992, 1998², 2011³) csatlakozó legújabb kolozsvári nyelvjárási lexikográfiai kutatások is foglalkoznak. A moldvai magyar nyelv szótárának 2002-ben indult munkálatai keretében sor került a hivatalos magyar helységnévadás hatáskörén kívül maradt, változatokban élő moldvai magyar helységnevek standardizálására is, tekintettel azok szaknyelvhasználati vonatkozásaira. A standardizálás több szempontot is követ, így a monoszémia, a magyarosság, a névhasználatbeli gyakoriság szempontját egyaránt, törekedve a fonetikai (*Gyoszeny* ~ *Zsoszeny* ~ *Diószén*) és lexikális változatok (*Újfalú* ~ *Tráján*, *Újfalú* ~ *Belcseszku*, *Szárzapatak* ~ *Válészáká*, *Degettes* ~ *Pakura*) felszámolására, standard névként *Diószén*, *Tráján*, *Belcseszku*, *Szárzapatak*, *Degettes* stb. típusú neveket jelölve ki, amelyeket helységnévjegyzékek tesznek közzé (l. Mhnj. 1, Mhnj. 2).

² 1415/2002. Határozat a 215/2001. számú helyi közigazgatási törvényben foglalt, a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgároknak a helyi közigazgatásban való anyanyelv-használati jogával kapcsolatos előírások alkalmazására vonatkozó, az 1206/2001. számú kormányhatározattal jóváhagyott szabályok egyes mellékleteinek módosításáról. *Románia Hivatalos Közlönye*, I. rész. 2/2003: 5–47.

2.2.4. A külső régiók magyar kisebbségi helyneveinek standardizálási kérdései, közöttük a romániai magyar helységnév kérdései is, újabban a határon túli nyelvi tervezésnek is tárgyát képezik. A sajátos kérdések sajátos nyelvi tervezést igényelnek, tekintettel arra, hogy „más nyelvi tervezési feladatokat jelent [...] az anyaországi és mást a kisebbségi, a kétnyelvűségtől befolyásolt magyar nyelvhasználat” (KISS 1995: 245). Az első akadémiai támogatottságú és Kárpát-medencei hatókörű tudományos szervezet, a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat a megalakulása óta foglalkozik velük (2001), hosszú távú, közös programban kristályosítva ki a magyar kisebbségi helységnévhasználat vizsgálatának, fejlesztésének, a helységnév-használati jog védelmének a kérdéskörét. Ezt a tízéves jubileumi szintézisükben a prioritást jelentő programok között emelik ki (PÉNTEK 2011a: 421), s a 2010-ben javasolt nyelvészeti programok között Korpusztervezés kétnyelvű környezetben címmel a III. program (A fordítás és a korpusztervezés problémái kétnyelvű környezetben [három alprogram keretében]) 2. alprogramjaként tüntetik fel a következők alapján: „A Kárpát-medencei hivatalos magyar helynevek körüli tisztázatlan helyzettel már a 90-es évektől foglalkoznak a Termini Kutatóhálózat munkatársai. Ez a kérdés azért vált időszerűvé, mert a környező államokban fokozatosan valamilyen szinten a magyar helységnevek is hivatalossá váltak, a helyi kodifikáció azonban csak részben vehette figyelembe a Magyarországon ma is etalonnak tekintett 1913-as törzskönyvezést. Mindezek következtében a Kárpát-medencei magyar helységnevek nagyfokú változatosságot mutatnak, egy-egy településnek, földrajzi objektumnak több, hivatalosnak tekintett magyar neve is van” (PÉNTEK 2011b: 433). A Kárpát-medencei magyar hivatalos helynévanyag (helységnevek, domborzati nevek) egységesítése a program kiemelt hosszú távú és folyamatos céljainak egyike.

A Kárpát-medencei magyar helynevek újstandardizálási programját SZABÓMIHÁLY GIZELLA több tanulmánya is érinti, feltárva a külső régiók magyar kisebbségi helységneveinek szétfejlődési jelenségeit, illetve azok nyelvi tervezésbeli vonatkozásait (SZABÓMIHÁLY 2005, 2007, 2008, 2013). 2010-ben a Magyar Tudományos Akadémia Határon Túli Magyar Tudományosságért Ösztöndíjprogramja is támogatta a programot, amely A korpusztervezés problémái kétnyelvűség helyzetben pályázati cím alatt megalapozhatta, elindíthatta a külső régiók helynévállományainak rendszeres, átfogó, hálózati standardizálási munkálatait a Termini Kutatóhálózat kutatói egységei (a romániai Szabó T. Attila Nyelvi Intézet, a szlovákiai Gramma Nyelvi Iroda, az ukrainai Hodinka Antal Intézet és az ausztriai Imre Samu Nyelvi Intézet) részvételével, valamint a Vajdaság képviselésével. A külső régiókat átfogó standardizáció a magyar nyelvterület több mint száz éves hagyományokkal jellemezhető egységesítési folyamataihoz csatlakozik egy Kárpát-medencei egységes „közös, rendszeresen gondozott helységnévtár” megteremtésére törekedve (I. BÖLCSKEI 2012: 96–98).

A Termini Kutatóhálózat pályázati tervezetének értelmében a romániai magyar kisebbségi helységnév újstandardizálási munkálatai során a Termini munkatársai a névfajta standard állományának kialakítására törekednek a program meghatározta szempontok, elvek, eljárások, módszerek alapján (I. Program). A célkitűzést megvalósító feladatkör magában foglalja a névfajta történeti és mai állományának Excel-táblázatban való feltárását, bemutatását, az állomány állandó és változásról tanúskodó, szétfejlődési jelenségeinek megállapítását, az utóbbiak vizsgálata, elemzése alapján ajánlott standard névformák felállítását, majd azoknak a helyi névhasználati gyakorlattal való szembesítése nyomán újstandard helységnevek kijelölését, amelyek az állomány állandónak bizonyuló

normatív, standard részlegével együtt a mai romániai magyar kisebbségi helységnévnek a romániai, kisebbségi magyar nyelvi tervezés által megállapított kodifikálásra újonnan előkészített standard rétegét alkotják. A névfajta tulajdonképpeni állományi vizsgálatait kiegészíti az újonnan megállapított standard helységnevek romániai magyar helységnév-használati, *hol?* kérdésre válaszoló helyhatározó-ragos alakjainak a feltárása is, tekintettel arra, hogy azok egy része nem egységes a mai magyar helységnév-használatban.

Az újstandard romániai magyar kisebbségi helységnév megalapozására irányuló pályázati munkálatok sajátos állományfeltáró és -vizsgáló munkálatok. Az állományfeltáró vizsgálatok célja a romániai magyar kisebbségi helységnév mai és történeti adatainak, *hol?* kérdésre válaszoló névalakjainak összegyűjtése és Excel-táblázatos keretek közötti rendszerezése. Az anyaggyűjtés alapját a pályázati program meghatározta szempontok alapján kijelölt forrásmunkák képezik, amelyek között mindenekelőtt helységnévtárak (Hnt. 1913, 1944), a hivatalos magyar helységnevek adattára (MEZŐ 1999), helységnév-azonosító szótárak (SEBŐK 1990, 1997; LELKES 1992, 1998²; SZABÓ M. A. – SZABÓ M. E. 1992, 2003²) emelhetők ki, de román helységnévszótárak is (SUCIU 1967–1968; GHINEA, E. – GHINEA, D. 2000). Mindezek mellett azonban ott szerepel az újonnan kodifikált romániai magyar kisebbségi helységnevek előbbieken említett állománya is, amelyet az 1206/2001. és a 1415/2002. kh. mellékletei közölnek, az újonnan standardizált moldvai településnevek már említett jegyzékei (Mhnj. 1, Mhnj. 2), de online adatbázisok is (VARGA E.; SIRUTA), valamint a romániai magyar kisebbségi helységnév újonnan feltárt, *hol?* kérdésre válaszoló határozóragos alakjainak kérdőíves felmérési anyaga is. A 2011 februárja és márciusa között végzett felmérés adatközlői egyrészt erdélyi magyartanárok, másrészt a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Filológia Karának Erdély különböző vidékeiről származó elsőéves magyar főszakos hallgatói.

A jelzett forrásmunkákra támaszkodó gyűjtőmunkálatok 4858 település mai hivatalos román nevét, mai magyar kisebbségi nevét, esetenkénti magyar hivatalos előzménynevét, előzményneveit tárhatták fel. A pályázati program meghatározta egyéb névadatok rendszeres összegyűjtésére időhiány miatt ezúttal nem kerülhetett sor; mindez a romániai magyar kisebbségi helységnév vizsgálatainak további feladata maradt. A települések a romániai településrendszer városai és falvai, eltekintve a pályázati program meghatározta „önálló jogállású település” kategóriájától. A romániai önálló jogállású települések ugyanis területi-közigazgatási egységek, városok és községek, amelyek egy vagy több településből is állhatnak. Következésképpen településtömbösítő területi-közigazgatási egységekként nem képezhetik tárgyát a romániai magyar kisebbségi helységnevek újstandardizálási vizsgálatainak, mivel azok csak a településrendszer román hivatalos és kisebbségi magyar névvel azonosított településfajtáira, városaira, falvaira alapozhatnak.

A romániai magyar kisebbségi helységnevek forrásmunkák alapján feltárt állományának Excel-táblázatos keretek közötti rendszerezése hét oszlopba rendezve mutatja be a különböző névadatokat. Az 1. oszlop mindenekelőtt betűrendben sorakoztatja fel a romániai magyar települések mai hivatalos román helységneveit: *Abram, Abrămuș, Abrud* stb. A 2. oszlop a hivatalos román helységneveknek megfelelő magyar helységnevek vizsgálatok nyomán megállapított, újstandardként ajánlott megfelelőit tünteti fel: *Érábrány, Vedresábrány, Abrudbánya* stb. A 3. oszlop lokalizálja a vizsgált helységneveket, jelezve a jelölt települések területi-közigazgatási hovatartozását. A táblázat minden esetben államnyelvi hivatalos névvel utal a megnevezett objektumok fölérendelt

területi-közigazgatási egységeire, így pl. AB = Alba/Fehér, AR = Arad/Arad, BH = Bihar/Bihar, BV = Braşov/Brassó stb. A várost, községet alkotó települések neve esetében # jel áll a komponens település neve és a fölérendelt közigazgatási egység neve között. Ha a település ún. csatolt település, akkor } jel kerül a csatolt és a befogadó település neve közé. Például *Érábrány* nevű helység az *Abram* államnyelvi nevű községet alkotó település Bihar megyében: # *Abram*, BH stb.

A 4. és az 5. oszlop az 1913-ban (*Érábrány*, *Vedresábrány* stb.) és az 1944-ben megállapított (*Érábrány*, *Vedresábrány* stb.) hivatalos helységneveket társítja a mai romániai magyar helységnevekhez, a 6. oszlop pedig a 20%-on felüli magyar lakosságú települések 2001/2002-ben rögzített neveivel (*Érábrány*, *Egyedhalma*, *Dsidafalva* stb.), valamint az újonnan kodifikált moldvai magyar helységnevekkel egészíti ki az állományt. A 7. oszlop az újstandardként javasolt romániai magyar kisebbségi helységnevek mai élőnyelvi, hol? kérdésre válaszoló helyhatározó-ragos alakját (*Érábrányban*, *Vedresábrányban* stb.) tünteti fel.

A romániai magyar kisebbségi helységnevek feltárt állománya összetételére nézve több szempontból is sajátos névállomány. Hivatalos magyar előzménynévvel rendelkező és hivatalos magyar előzménynév nélküli, a rendszerváltás után standardizált és nem standardizált nevek egyaránt előfordulnak összetevői között. Normatív szempontból nem egységes állomány, a helységnevek többsége megfelel az írott nyelvi helységnévhasználat egységességi követelményének, egy kisebb hányada (közel 300 név) azonban továbbra is felülvizsgálatra, módosításra szorul a Földrajzinév-bizottság kijelölt szempontok alapján. Ezek között a helyesírás, a monozémia, a törzskönyvezési hagyományok, a helyi névhasználat szempontja emelhető ki mindenekelőtt (Állásfoglalás 200).

Az állomány normatív jellegének megteremtése többek között különböző típusú helyesírási módosításokat követel, így a 20. század eleje óta bekövetkezett helyesírási változásoktól eltekintő, archaikus írásképek (*Székelyhíd* → *Székelyhíd*, *Olthévíz* → *Olt-hévíz* stb.), a többtagú, különírt névalakok (*Ecken-Telep* → *Eckentelep*, *Egeresi Gyártelep* → *Egeresgyártelep*, *Botfalú Cukorgyártelep* → *Botfalucukorgyártelep*, *Dózsa György* → *Dózsa György* stb.) és az ún. „elírás” eredményezte formák felszámolását, az AkH.¹, illetve az FNH. ide vonatkozó szabályainak megfelelő újstandard írásképek megalapozását: *Felsőtők* → *Felsőtők*, *Jákóhódos* → *Jákóhodos*, *Ördögösfűzes* → *Ördögösfűzes*, *Komandó* → *Kommandó*, *Ajtony* → *Ajton*, *Búza* → *Buza*, *Cseje* → *Cséje*, *Ehéd* → *Ehed*, *Nyújtód* → *Nyujtod*, *Pecsej* → *Pecsely* stb.

Tekintettel arra, hogy az állomány egységességét a homonímia is gyengíti, a homonim nevek módosítása is elengedhetetlen újstandardizálási feladatnak bizonyul. Ennek megoldása azonban interdiszciplináris vizsgálatokat igényel, különös tekintettel a helyi névhasználati sajátosságok figyelembevételére. Homonim viszonyban áll például egymással a Hargita megyei Parajdból és Gyergyóalfaluból kivált, újonnan alakult két település azonos *Bucsin* neve, de a *Bodrog* (Kolozs és Somogy megye), *Sárospatak* (Kolozs és Borsod-Abaúj-Zemplén megye) nevek is stb. A szóban forgó nevek homonímiája szerkezeteik megfelelő bővítményrésszel való kiegészülésével számolódhat fel: *Bucsin*¹ > *Gyergyóbucsin*, *Bodrog* > *Kolozsbodrog*, *Sárospatak* > *Kolozssárospatak* stb.

Az újstandardizálásnak figyelnie kell az állomány törzskönyvezési hagyományoktól eltávolodott szerkezeteire is, amelyek a törzskönyvezett nevek előtaggal való kiegészülésével (*Karácsonyfalva* > *Homoródkarácsonyfalva*, *Nyíres* > *Szásznyíres*), elő- vagy utótag elhagyásával, ellipszisével (*Ivómezeje* > *Ivó*, *Gyergyólibántelep* > *Libán*, *Sikaszómezeje* >

Sikaszó), névelemmel való bővülésével (*Bükklok* > *Bükkloka*), névrészcseréjével (*Magyarberkesz* > *Sárosberkesz*, *Dólyapuszta* > *Dólyatanya*, *Szentkeresztbánya* > *Lövétébánya*), sőt névcserével is (*Hidegvölgy* > *Szénaság*, *Lukafalva* > *Dózsa György*) alakultak.

Sajátos kérdést képviselnek a település-összevonások nyomán keletkezett új névalakulatok, amelyek egyik része követi a hagyományos névmintákat (pl. az Alsócsernáton és Felsőcsernáton egyesítése nyomán keletkezett település *Csernáton* neve), másik részük azonban nehézkes szerkezeti felépítése következtében nem. Ez ráadásul helyesírási szempontból is kifogásolandó: *Várfalva-Aranyosrákos*, *Kalotaszentkirály-Zentelke* stb. A szerkezetek standard formájaként a befogadó települések nevének kiemelése ajánlható: *Várfalva-Aranyosrákos* > *Várfalva*, *Kalotaszentkirály-Zentelke* > *Kalotaszentkirály* stb. Az újstandard formák megállapítása, rögzítése ezen névalakulatok és minden problémás romániai magyar kisebbségi helységnév esetében további, interdiszciplináris háttérű, összetett elemzéseket követel.

3. Összegzés. A nyelvi tervezés érdeklődési körébe bekerült romániai magyar kisebbségi helységnév eddigi vizsgálatai feltárhatták a névfajta állományának megannyi sajátosságát, körvonalazhatták annak normatív és nem normatív részlegeit, a nem normatív részlegek alapvető típusjelenségeit egyaránt. Sor kerülhetett a nem normatív részlegek ajánlható standard helységneveinek a megállapítására is, ám a standardként ajánlható helységnevek végleges formáinak a kijelölése a romániai magyar kisebbségi helységnév jövőbeli vizsgálati feladatoként fogalmazható meg, tekintettel annak sokrétűségére. A romániai magyar kisebbségi helységnév egységes állományának mielőbbi megteremtése a nyelvi tervezés elengedhetetlen feladata, ugyanis a névfajta ennek hiányában nem töltheti be maradéktalanul a rá háruló, jól meghatározott funkciókat.

Jogforrások

- 1206/2001. Határozat szabályok jóváhagyásáról a 215/2001. számú helyi közigazgatási törvényben foglalt, a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgároknak a helyi közigazgatásban való anyanyelv-használati jogával kapcsolatos előírások alkalmazására. *Románia Hivatalos Közlönye*, I. rész. 274: 5–38.
- 1415/2002. Határozat a 215/2001. számú helyi közigazgatási törvényben foglalt, a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgároknak a helyi közigazgatásban való anyanyelv-használati jogával kapcsolatos előírások alkalmazására vonatkozó, az 1206/2001. számú kormányhatározattal jóváhagyott szabályok egyes mellékleteinek módosításáról. *Románia Hivatalos Közlönye*, I. rész. 2/2003: 5–47.
- Ajánlások = A Nemzeti Kisebbségek Nyelvi Jogairól Szóló Osloi Ajánlások és az Ezekhez Kapcsolódó Értelmező Megjegyzések. 1988. <http://www.osce.org/hu/hcnm/67537?download=true> (2014. 11. 22.)
- Karta = Európa Tanács, Európa Szerződések, ETS No. 148. A Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája. Strasbourg, 1992. X. 2. <http://www.mtaki.hu/docs/cd2/nemzetkozi/921002h.htm> (2014. 11. 22.)
- Keretegyezmény = Európa Tanács, Európa Szerződések, ETS No. 157. Keretegyezmény a Nemzeti Kisebbségek Védelméről. Strasbourg, 1995. II. 1. <http://www.mtaki.hu/docs/cd2/nemzetkozi/950201h.htm> (2014. 11. 22.)

- Nyilatkozat = Barcelonai Nyilatkozat. A Nyelvi Jogok Egyetemes Nyilatkozata. Elfogadta a Nyelvi Jogok Világkonferenciája Barcelonában, 1996. június 6-án. http://www.mtaki.hu/docs/cd2/nemzetkozi/Barcelonai_Nyilatkozat.htm (2014. 11. 22.)
- Törvény = 215/2001. Törvény a helyi közigazgatásról. *Románia Hivatalos Közlönye*, I. rész. 92: 1–34. <http://www.edrc.ro/docs/docslegis/hu038.pdf> (2014. 11. 22.)

Hivatkozott irodalom

- AkH.¹¹ = *A magyar helyesírás szabályai*. Tizenegyedik kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984.
- Állásfoglalás = Állásfoglalás a román Hivatalos Közlönyben közzétett romániai magyar helységnévekről. Földrajzinév-bizottság, Budapest. In: PÉNTÉK JÁNOS – BENŐ ATTILA 2005. *Nyelvi jogi környezet és nyelvhasználat*. A Szabó T. Attila Nyelvi Intézet Kiadványai 2. Kolozsvári Anyanyelvpolók Erdélyi Szövetsége, Kolozsvár. 197–201.
- BENCsik PÉTER 1997. *Helységnévváltoztatások Köztes-Európában (1763–1995). Place-Name Changes in Europe-Between (1763–1995)*. Teleki László Alapítvány, Budapest.
- BÖLCSKEI ANDREA 2012. Helynevek standardizációja: alapelvek, terminológiai kérdések a nemzetközi és a magyar gyakorlatban. *Helynévtörténeti Tanulmányok* 7: 85–102.
- FNH. = FÁBIÁN PÁL – FÖLDI ERVIN – HÖNYI EDE 1998. *A földrajzi nevek helyesírása*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- GHINEA, ELIZA – GHINEA, DAN 2000. *Localitățile din România. Dicționar*. Editura Enciclopedică, București.
- GTSGN. = *Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names* 2002. http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGENG/docs/pdf/Glossary_of_terms_revised.pdf (2014. 11. 06.)
- HAJDÚ–MOHAROS JÓZSEF 2000. *Magyar településtár*. Kárpát-Pannon Kiadó, Budapest.
- HOFFMANN ISTVÁN 2003. *Magyar helynévkutatás 1958–2002*. A Magyar Névtudományi Kiadványai 7. Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék, Debrecen.
- Hnt. 1913. = *A Magyar Szent Korona Országainak helységnévtára 1913*. Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.
- Hnt. 1944. = *Magyarország helységnévtára 1944*. Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.
- HORVÁTH ISTVÁN 2009. A romániai nyelvpolitikák értékelése. *Regio* 20: 3–16. <http://www.mtaki.hu/data/files/1017.pdf> (2014. 10. 31.)
- KISS JENŐ 1994. *Magyar anyanyelvűek – magyar nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- KISS JENŐ 1995. *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- LELKES GYÖRGY 1992. *Magyar helységnév-azonosító szótár*. Balassi Kiadó, Budapest.
- LELKES GYÖRGY 1998². *Magyar helységnév-azonosító szótár*. 2. kiadás. Talma Könyvkiadó, Baja.
- LELKES GYÖRGY 2011³. *Magyar helységnév-azonosító szótár*. Argumentum – KSH Könyvtár, Budapest.
- MEZŐ ANDRÁS 1982. *A magyar hivatalos helységnévtár*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- MEZŐ ANDRÁS 1999. *Adatok a magyar hivatalos helységnévtárhoz*. Bessenyei György Tanárképző Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszéke, Nyíregyháza.
- Mhnj. 1. = MURÁDIN LÁSZLÓ et al., *Moldvai helységnévek betűrendes jegyzéke*. <http://hunglang.lett.ubbcluj.ro/hu/muhelyek/a-moldvai/magyar/nyelv.szotara> (2014. 10. 31.)
- Mhnj. 2. = Kolozsvári nyelvészek és néprajzosok által standardizált, és a Magyar Tudományos Akadémia által elfogadott moldvai HELYNEVEK JEGYZÉKE. <http://www.csango.ro/index.php?page=helynevek-jegyzek> (2014. 11. 22.)

- MURÁDIN LÁSZLÓ 2003. *Utak és nevek. Településnevek erdélyi utakon*. A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, [Budapest].
- PÉNTEK JÁNOS 2002. Örökség és kihívás. Az erdélyi magyar nyelvtudomány a század- és ezredfordulón. In: TÁNCZOS VILMOS – TÖKÉS GYÖNGYVÉR szerk., *Tizenkét év. Összefoglaló tanulmányok az erdélyi magyar tudományos kutatások 1990–2001 közötti eredményeiről* 1. Scientia Kiadó, Kolozsvár. 15–49.
- PÉNTEK JÁNOS 2011a. Magyar nyelvtudományi kutatások a Kárpát-medencei külső régiókban. In: BENŐ ATTILA – PÉNTEK JÁNOS szerk., *A Termini Magyar Nyelvű Kutatóhálózat tíz éve*. Gramma Nyelvi Iroda – Szabó T. Attila Nyelvi Intézet, Dunaszerdahely–Kolozsvár. 397–424.
- PÉNTEK JÁNOS 2011b. A magyar nyelvre irányuló kutatási programok. In: BENŐ ATTILA – PÉNTEK JÁNOS szerk., *A Termini Magyar Nyelvű Kutatóhálózat tíz éve*. Gramma Nyelvi Iroda – Szabó T. Attila Nyelvi Intézet, Dunaszerdahely–Kolozsvár. 425–437.
- PÉNTEK JÁNOS – BENŐ ATTILA 2005. Nyelvi jogok Romániában. In: PÉNTEK JÁNOS – BENŐ ATTILA szerk., *Nyelvi jogi környezet és nyelvhasználat*. A Szabó T. Attila Nyelvi Intézet Kiadványai 2. Kolozsvári Anyanyelvpolitika Erdélyi Szövetsége, Kolozsvár. 95–120.
- Program = *A Kárpát-medencei helynévanyag újrastandardizálása*. http://ht.nytud.hu/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=16&Itemid=50 (2014. 10. 31.)
- SÁNDOR KLÁRA 2006. Nyelvtervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés. In: KIEFER FERENC főszerk., *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 958–995.
- SEBŐK LÁSZLÓ 1990. *Magyar neve? Határokon túli magyar helységnévszótár*. Arany Lapok Kiadó, Budapest.
- SEBŐK LÁSZLÓ 1997. *Határokon túli magyar helységnévszótár*. Teleki László Alapítvány, Budapest.
- SIRUTA = *SIRUTA – Repertoriul localităților din România. Baza de date on-line*. <http://www.cimec.ro/scripts/Loc> (2014. 10. 31.)
- SUCIU, CORIOLAN 1967–1968. *Dicționar istoric al localităților din Transilvania* 1–2. Editura Academiei Republicii Socialiste România, București.
- SZABÓ M. ATTILA – SZABÓ M. ERZSÉBET 1992. *Erdélyi helységnévszótár. Dicționar de localități din Transilvania. Ortsnamenverzeichnis für Siebenbürgen*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.
- SZABÓ M. ATTILA – SZABÓ M. ERZSÉBET 2003². *Erdélyi helységnévszótár. Dicționar de localități din Transilvania. Ortsnamenverzeichnis für Siebenbürgen*. 2., átdolgozott és javított kiadás. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár.
- SZABÓMIHÁLY GIZELLA 2005. A szlovákiai magyar nyelvtervezés kérdései. Standardizálás és kodifikálás. In: VÖRÖS FERENC szerk., *Regionális dialektusok, kisebbségi nyelvhasználat. A 2005. október 20–21-i somorjai konferencia előadásai*. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 224. Magyar Nyelvtudományi Társaság – Konstantin Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara – Fórum Kisebbségkutató Intézet – Lilium Aurum, Budapest–Nyitra–Somorja. 27–32.
- SZABÓMIHÁLY GIZELLA 2007. A határtalanítás a helynevek területén. In: MATICSÁK SÁNDOR szerk., *Nyelv, nemzet, identitás. A VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus (Debrecen, 2006. augusztus 22–26.) nyelvészeti előadásai* 1. Nemzetközi Magyarágtudományi Társaság, Debrecen–Budapest. 153–170.
- SZABÓMIHÁLY GIZELLA 2008. A határon túli névhasználat és a nyelvi tervezés. In: BÖLCSKEI ANDREA – N. CSÁSZI ILDIKÓ szerk., *Név és valóság. A VI. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai. Balatonszárszó, 2007. június 22–24.* A Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének Kiadványai 1. Károli Gáspár Református Egyetem BTK Magyar Nyelvtudományi Tanszék, Budapest. 41–52.

- SZABÓMIHÁLY GIZELLA 2013. A szlovákiai magyar helységnevek standardizálásakor alkalmazott elvek. In: BAUKÓ JÁNOS – BENYOVSZKY KRISZTIÁN szerk., *A tulajdonnevek a fordítás és a kétnyelvűség kontextusában*. Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara, Nyitra. 54–67.
- SZARKA LÁSZLÓ 2003. Államnyelv, hivatalos nyelv – kisebbségi nyelvi jogok Kelet-Közép-Európában. In: NÁDOR ORSOLYA – SZARKA LÁSZLÓ szerk., *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 15–35.
- VARGA E. = VARGA E. ÁRPÁD; *Erdély etnikai és felekezeti statisztikája*. <http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002.htm> (2014. 10. 31.)

CSOMORTÁNI MAGDOLNA
Babes–Bolyai Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

**MAGDOLNA CSOMORTÁNI, Hungarian minority settlement names in Romania
in relation to language planning**

This paper discusses language planning strategies affecting Hungarian minority settlement names in Romania after the change of the political regime. First it enumerates international and Romanian status planning decisions referring to settlement names. Although these decisions broaden the scope of the official language functions of a portion of the relevant names, they still deny the status of “official names” to the name forms concerned. The paper also presents the corpus planning activities affecting Hungarian minority settlement names in Romania. Topics such as achievements in lexicography; questions of codification determined by status planning decisions; initiatives to standardize Moldovan place names; results of the codification programme focusing on Hungarian minority settlement names in regions outside Hungary, are discussed in detail. Hungarian minority settlement names in Romania, despite the latest achievements in language planning, do not entirely meet the requirements of forming a standard name stock; therefore, in order to receive European and international acknowledgement, their further development is an urgent need.